Ч. 47 (12.996). Львів, четвер 3. березня 1932. Pooztowa oplata [illegible] Рік LIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 14·00 „ Піврічно 28·00 „ Річно 48·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Італії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Ще один радянський дампінг.

Змонополізування торговлі взагалі, а закордонної зокрема довело торговельний і платничий білянс СРСР. до катастрофального стану. Всі передбачення вивозу і продажі сирівців та збіжа завели, бо нетільки господарська кріза обнизила поемність нерадянських ринків на ці товарі, але теж фатальний стан сільського господарства в союзі зменшив можливости їх експорту.

З передбаченої закордонної торговлі союзу певні тільки квоти ввозу до союзу, зглядно вже довершені закупна на кредит в Европі й Америці, себто пассиви торговельного білянсу. Зате вивіз за кордон із союзу, себто активи, не дописали ні в попередньому році, ні в цьому. Але грошей треба. Вже не на заплату величанських зобовязань, затягнених на пятирічку, але бодай на відсотки від них. Тому треба за всяку ціну вивозити, що є під руками.

Багато писали радянські економісти про те, що сільське господарство треба механізувати. І під тим оглядом зроблено в пятирічці чимало. Вложено величезні гроші в спровадження готових господарських машин, головно тракторів, а потім перейшли на плян їх фабрикації в самому союзі. Збудували величезні заводи — і ось у цьому році мали доставити колгоспам вже машини власного виробу. Поважний крок до здійснення ідеї про механізацію сільського господарства. Однак чимале здивування викликав факт, що радянське торговельне представництво в Ризі заоферувало до продажі в европейські держави власне ці перші машини з власних заводів. Отже замість на колгоспи — йдуть господарські машини за кордон, бо треба, дуже треба грошей. Про це свідчить теж факт, що заоферовані ціни є нижчі цін самовартости. При тім треба ствердити, що ціни продукції радянських машин цілком не нижчі від цін на такі самі машини в Европі чи Америці, бож їх роблять у СРСР. дорогі „специ" інжинірн й механіки, головно німецькі та американські, а всі станки до їх виробу спроваджені теж за дорогі гроші зза кордону. Ціни нижчі від коштів продукції — отже дампінг! Виглядає це так:

	Ціни рад машин	Ціни евр. і ам. машин
молотілки долярів	300	700
сівалки долярів	74	96
тріери долярів	64	100
мотори долярів	320	540
трактори Фордзон „	900	1.000

Після обчислень фахівців страта на цьому вивозі виносить від 10—50 проц.! Отже цей дампінґ нетільки що не вертає ціни продукції, але ще й причинюється до поважних втрат у радянській господарці.

Видно, що там з грішми круто, коли треба братися аж за такі неекономічні засоби, як отсей примусовий дампінг.

Освіта м ж українцями в Югославії.

Під цим заголовком принесла „Рідна Школа" ч. 3 ядерно написану статтю о. д-ра Г. Костельника, яку ми для інформації наших читачів передруковуємо в цілости.

Ред.

I.

Українці в Югославії складаються з двох пород. Одні походять з Галичини, другі з Прикарпатської Руси. І не є вони ближче зі собою повязані задля льокального розміщення тай мови. Галичани це недавні кольоністи (ще й тепер нові приїзджають), розмістилися по Босні та по західнім Славонії. Ясна річ, що вони за такий короткий час ще не могли збогатитися, ні зденаціоналізуватися.

Одначе галичани не є достаточно забезпечені перед денаціоналізацією. Своїх шкіл не мають,але ходять до місцевих державних хорватських або сербських шкіл. Наймолодша ґенерація вже тепер говорить радше по сербо-хорватськи, як по українськи. Оскільки можна перлбачити будучність, то за яких пятьдесять літ ті галичани-кольоністи забудуть говорити по українськи.

Одинокий чинник, котрий тепер їх ратує, це церква.

Всі українці в Югославії є греко-католики і належать до одної епархії (Крижівської).

Управа епархії, особливо теперішній владика д-р Діонизій Няради, котрий є і сам українцем, дуже дбає про те, щоби всі священики на українських парохіях уміли по українськи. Для тої цілн крижівський епископ уже від яких 25 років щораз присилає своїх богословів до львівської духовної семинарії, щоби навчилися по українськи. Галичани-українці в Югославії нічого свого друком не видають, а як що свого читають, то воно походить з Галичини.

II.

Куди краще стоїть освітня справа між югославянськими руснаками. Та щойно від того часу, коли вони по світовій війні опинилися в Югославії. Ці наші кольоністи поселилися в Бачці (найбільше полудневий угорський комітат між Дунаєм і Тисою) ще за часів цісаревої Марії Тереси.

Спершу вони утворили тільки одну чисто руську громаду, Керестур; а в другій сусідній громаді, у Коцурі, творили більшість.

З тих двох громад в XIX. столітті, розмножуючися, розсіялися по деяких громадах у Бачці, як також за Дунаєм по східній Славонії. Ті в Славонії, тому, що жили в менших громадах, ніде не мали своїх шкіл, але ходили до державних хорватських шкіл. А ті в Бачці спершу мали свої церковні школи, а десь на двацять літ перед світовою війною мадярп, задумуючи поспішно змадяризувати все меншостеве населення (котре у Бачці творило більшість: серби, німці, словаки, руснаки), накинули також нашим громадам свою мадярську державну школу. Покоління, яке вийшло з тої школи, не вміє писати кирилицею, але послуговується латинкою в мадярській формі.

Після світової війни настав час свободи також для наших руснаків у Бачці і Славонії.

В 1920 р. заснували вони „Руське Просвітне Народне Дружство" з осідком у Керестурі. В тому товаристві обєдналися всі югославянські руснаки. Воно стало видавати шкільні підручники та календарі, а від 1925 р. також тижневий часопис „Руски Новини". Пишуть своїм власним діялектом, а він є той самий, котрим говорить населення довкола Пряшева на межі Підкарпатської Руси. В більших громадах викладова мова в школах руська, а учителями свої люди. В Бачці і донині по мадярах лишилася VI-клясова народня школа. Наслідком того є багато учнів, учителів і величаві шкільні будинки. Так нпр. у Керестурі є два нові одноповерхові шкільні будинки, около 700 учнів і 12 учителів. Крім того є ще державна фреблівка.

Руснаки більше заможні, ніж галичани і певніші себе. Тому їх національність сильніше забезпечена. Українська свідомість у народу ще дуже слабенька, одначе в інтелігенції, у священиків та вчителів, уже майже загальна.

Галичани не могли в новій державі осягнути таких широких освітніх прав тому, що вони є свіжими кольоністами, не мають ще своїх учителів тай ніде не творять великих, чисто українських громад.

Всіх українців буде у Югославії яких 40.000, руснаків дещо більше, як галичан.

о. д-р Г. Костельник.

Англійці про „українську" політику Польщі.

Принагідний кореспондент пише нам з Льондону:

На днях „Королівський Інститут для міжнародніх справ" присвятив окремий вечір українському питанню в польській Річипосполитій. Перед дуже добірною, політично високо кваліфікованою публикою виголосив реферат один із перших в Англії пропаґаторів ідеї Союзу Народів п. Непіер (Sir Walter Napier). Реферат цей — безумовно найкращий з усього того, що досі сказано в англійській мові про „українську політику в Польщі. Незабаром повний текст його появиться в періодичній публікації Інституту, і тоді подамо його читачам „Діла" з переклад. В дискусії над рефератом забрала слово відома англійська діячка п. Дорота Вудман і заявила ось-що:

„У звязку із справозданням подала я до відома, що люди тільки вряди-годи цікавились меншинами і то тільки тоді, коли вигідно було їх вживати як параваиу. Причина, чому справа української меншини вийшла на світову сцену була та, що совість приличних людей була вражена жорстокою поведінкою польської влади супроти українців. На її думку референт розглянув незвичайно вірно з історичного погляду справу в другій частині свого відчиту, присвяченій сучасности. Він міг був дати дуже мрячну картину недавніх подій, але задовольнився коротким справозданням самої влади і того, що сам бачив. Була тут і згадка про кореспондентів „Манчестер Ґардіян", що піддержують високий традиційний рівень цього часопису в обороні всіх угнетених у всіх закутинах світа.

Щодо становища Ліги Націй до даної справи, то вона не могла стриматись від враження, що п. Сато не мусів дуже сильно солідаризуватись із почуваннями польського уряду. Висновок, що осудна причина заворушень у Східній Галичині не могла виправдати поведінки, про яку Ліга дістала інформації, приняла Рада Ліги, а навіть п. Залеський представник Польщі. Це значить, що Рада признала Польщу винуватькою за зломані зобовязання, які вона обіцяла зберігати супроти своїх меншин. Висловлювали теж жаль, що Рада не пішла далі, як це прегарно висловив льорд Сесіль і не доручила розсліду щодо обвинувачень про те, що з українцями поводяться погано у вязницях і терплять від переслідувань у Східній Галичині. Льорд Сесіль піддав думку, щоби референт дав додаткове справоздання і якби в тім часі не було в міжнародній політиці поважних подій, то імовірне, що домагались би і додаткового справоздання.

Щодо справи революційного руху в Східній Галичині, референтка не знає, скільки членів

читало замітки польського уряду, передані Раді Ліґи Націй, на яких було основане справоздання, але вона хоче дати коментар до одного або двох пунктів. Ці замітки діляться на три частини. У першій і третій частині находяться петиції, вислані українцем д-ром Панейком, якого повага га добра віра є безсумнівні, але польський уряд залишив на боці петицій, кажучи, що їх не можна брати на увагу, бо їх предложив платний агент української національної організації. Всякий знав, що Українська Національна Рада користувалась д-ром Панейком, щоби він зредаговував петиції та передавав Лізі Націй необхідні пояснення в справах української меншини. Польські представники в Раді Ліґи Націй самі всилі признати необхідність такої „пропаганди“.

Інші петиції теж поминули на підставі закиду, що в них уживана була назва Західньої України, що мало бути доказом, що організація, яка внесла ці петиції мала самостійницький характер. Петиції, що давали матеріял про події, оголошені в „Манчестер Ґардіян“ і інших органах теж відклали на бік, не так безпосередньо, але таки безсовісно. Єдиний пункт, якого польському урядові не вдалося ніколи збити був доказ, що поведінка з українцями була дуже погана. Казав він, що якби в якійнебудь державі була така організація як У. В. О., то треба би вжити супроти неї відповідних заходів. Багато інцидентів, наведених у справозданні це виправдання переслідувань, не тільки членів згаданої організації, але навіть тих, що не мали з нею нічого спільного, зводилось до таких прикладів як підпали копиць або столів, руками шкільної дітвори.

Стільки п-ні Д. Вудман.

•

Кілька днів після того вечора в „Королівському Інституті“, приніс „Манчестер Ґардіян“, при „Таймсі“ найповажніший і найвпливовіший британський щоденник, прецікавого листа, надісланого редакції одним із англійських учених славістів, що підписався псевдонімом „Скрутейтор“. Лист заслуговує на те, щоби познайомити з ним і наш загал (цей лист був учора випрукований у „Ділі“. — *Ред.*). *І. М.*

——o——

АМЕРИКАНСЬКА ФЛЬОТА НА ВЕЛИКОМУ ОКЕАНІ.

ВАШИНҐТОН, 1. III. Департамент маринарки наказав, щоби головні сили американської воєнної фльоти згуртувалися на Великому океані. У звязку з цією вісткою пояснюють урядово, що це приготування до великих маневрів американської фльоти, які відбудуться на Великому океані.

Відчит Ст. Ґрабського про Східну Галичину.

28. лютого ц. р. у Варшаві, в салі „Ресурси Обивательської“, заходами „Т-ва Опіки над Кресами“, проф. Станислав Ґрабський виголосив відчит п. н. „Проблема Східної Галичини“ („Квестія Малопольскі Всходней“). Короткий зміст того відчиту такий:

Зовсім виразно зазначується засаднича ріжниця поміж тою „руском квестією“, яка є нині, і тою, яка була перед війною. Тоді ця справа зводилася до питань співжиття двох національностей на одному терені, нині — до питання державної приналежности: чи Сх. Галичина буде належати до Польщі, чи втратить її у користь Наддніпрянської України. Вислід боротьби довкола цієї дилеми залежить від побіди змагань двох культур: польської чи української. Культура польська — каже проф. Ст. Ґрабський — є вища від української, але дальша від мас українського громадянства. Польську культуру репрезентують урядничо-бюрократичні сфери по містах, які не мають з українськими масами звязку, — тимчасом у кожному українському селі є рідна українська інтеліґенція та між нею священик з дітьми, які мають бодай середню, коли не вищу освіту. Є теж у кожному селі колишні українські борці з 1918-19 рр., які теж грають чільну ролю в житті села.

Польське громадянство, мовляв, не здає собі справи з тої „небезпеки“. Дальше прелеґент критикує політику санац. влади, яка „викуповує землю та віддає її русинам“ (яке нісенітне твердження!). Зокрема гостро атакує прелеґент новий самоуправний закон, висуваючи від себе тезу, що „умовиною збереження польського характеру на „кресах“ є необхідність, щоби поляки, незалежно від своєї чисельности в поодиноких громадах, мали бодай такий самий, якщо не більший голос, як „русини“. Після такого скромного бажання закінчив проф. Ст. Ґрабський покликом, щоби „заперестати думати про „руску квестію“ та розпочати думати про „квестію польску“.

Подаючи широкий звіт з того відчиту, „Ґазета Варшавска“ одночасно заповідає, що „Польске Т-во Опіки над Кресами“ „в найближчому часі розвине ширшу діяльність в напрямку поширювання свідомости серед загалу громадянства про небезпеку, яка загрожує східним кресам“

——o——

Чи акад. К. Студинський буде далі головою Наук. Т-ва ім. Шевченка?

Становище Виділу Наук. Т-ва ім. Шевченка до свого голови у звязку з відомою аферою.

Довідуємося, що у звязку з широкознаною в нас аферою голови Наук. Т-ва ім. Шевченка, акад. К. Студинського, відбулося в понеділок, 29. лютого ц. р., засідання Виділу Т-ва. На цьому засіданні Виділ призадумувався над положенням у Т-ві, що витворилося наслідком афери проф. К. Студинського. По довгих нарадах Виділ мав приняти постанову, в якій заявляє, що з огляду на затрівоження публичної опінії, начеби справа голови Н. Т. ім. Ш. з пп. Постолюком, Юрченком та редакцією „Діла“ стояла у звязку з діяльністю Н. Т-ва, Виділ дораджує голові, щоби аж до вияснення справи в суді зложив тимчасово добровільно урядування в руки заступника голови. Мериторичне становище до цеї справи Виділ мав собі застерегти на пізніше.

——o——

З життя української еміґрації.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНІЙ СОЮЗ у ФРАНЦІЇ.

У днях 20—21. II. 1932. р. відбувся в Парижі Зїзд представників ріжних українських громадських, культурних і допомогових організацій у Франції, що стоять на сутонаціональній платформі, з метою створення централі тих організацій.

У Зїзді було заступлених 14 організацій: 1) **Українська Громада** в Парижі, 2) **Студентська Громада** у Франції, 3) **Український Громадський Комітет** в Омекурі, 4) **Український Клюб** у Кнютанжі, 5) **Українське Товариство** в Шалеті, 6) **Українське Товариство** в Шампаві, 7) **Рідна Хата** в Монтлесо, 8) **Самодопомогове Товариство** в Ольмей, 9) **Українська „Просвіта“** в Біянкурі, 10) **Українська „Просвіта“** в Ірі, 11) **Українська „Просвіта“** в Пюто, 12) **Українська „Просвіта“** в Муазі ле Руа, 13) **Українська Громада** в Монтеро, 14) **Українське Товариство** в Мелен.

Усі ті організації мають у своїх рядах наддніпрянців, галичан, волиняків і буковинців. Територіяльне їх розташування представляє ши-

---

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 3. БЕРЕЗНЯ 1932.

МИХАЙЛО ДРАГАН.

Про національне мистецтво.

Між двома культурами. — Сучасні завдання. — Вільний шлях для мистецтва.

(Докінчення).

Вузькі рамці поняття національности мусять бути розширені, коли наше мистецтво має виявити всебічні сучасні змагання нашої нації. А живемо в Европі, то мусимо приняти европейську форму, як приймаємо її одяг.

Але що це значить вертатись до старих традицій? Чому? До котрих? Коли ми ближче аналізуємо складники нашого минулого мистецтва, то покажеться, що того **расово** національного в нашім мистецтві так дуже мало. Чи візантійське мистецтво це **наше** мистецтво? Чи може ренесанс? Барок? Все те прийшло до нас, але не створене з коріня нашими творцями. Безумовно наше надбання з давно минулих часів небуденної якости, але це мистецтво не вийшло безпосередньо з нашої душі. **Ми досі ще не створили національного мистецтва;** ми лише на свій власний національний спосіб модифікували чуже культурне добро.

Ми робили весь час лише **синтези** двох протилежних культур. Причиною того географічне положення України на перехрестних дорогах зі Сходу на Захід, з Полудня на Північ, та історичні умовини з мандрівками народів і боротьбою зі степовиками. Все те не сприяло витворові чисто національного мистецтва (за вийнятком може одної деревляної архітектури, де є сліди деякого виключно нашого дорібку). Ми були безнастанно виставлені на ріжнородні впливи, які нам не дозволили проявитися у власнім змісті і власній формі. Місією нашої культури досі було **творити синтези.** І це не є маловажне завдання. Але творити синтези можна між двома культурами. Нині положення основно змінилося. Забракло вже остаточно другої діяючої сторони. Висохли джерела східного і візантійського мистецтва, зате іде на нас всією силою лави могутнє мистецтво Заходу.

Якийже вихід зі ситуації? Чи тупцювати на одному місці для великого пієтизму традиції, крутитися колесом без кроку вперед та лишатися на старих позиціях тоді, коли інші народи йдуть стомилевими кроками вперед? Чи покорити собі нові мистецькі здобутки і шукати новочасного вже дійсно **національного** мистецтва, подібно як це зробили французи створивши сучасне національне мистецтво імпресіонізму, чи німці експресіонізму? Бож національне мистецтво це не є щось стале, що тягнеться незмінно віками. Можна створити безліч форм національного мистецтва, як наприм. німці: ґотик і експресіонізм, італійці ренесанс і футуризм, французи рококо і імпресіонізм. Журитись тим, що ми ще не створили досі чисто-расового нашого мистецтва нема чого. Ще багато є народів в Европі, що його не мають. Не мають його нпр. ще в більшій мірі від нас поляки.

Найважніша річ опанувати здобутки нового европейського мистецтва. А коли ми хочемо створити дійсно національне мистецтво, то не лише опанувати, але й перегнати, може й перехопити провід ходу культури в свої руки і тим зробити нашу культуру культурою світового значіння. Це не фантастична мрія. Всі культури мали свій скромний початок, з якого трудно було передбачити їх світлий розквіт. Миж народ ще не зужитий.

Цим не перечимо, що нам не треба пізнавати і цінити та шанувати наших традицій. Навпаки, ми повинні їх знати якнайкраще. Вони повинні ввійти в нашу кров. Але бездушно копіювати перестарілі, пережиті і вже беззмістовні форми, щоби створити ніби „національне“ мистецтво, нема найменшої рації. Одиниці зі спеціяльною психольоґією, залюблені в минуле спізнені романтики можуть це ще нераз не безкористи вчинити. Але вимагати від загалу мистців такої великої саможертви і резиґнації з радощів творчости — це даремний труд! І слава Богу! Бо якжеж нудне і нецікаве булоб тоді мистецтво без тисячних можливостей розвою!

З історії ми знаємо повороти до старих минулих мистецтв, але повороти ці є завсіди випливом розросту аналітичного мистецтва тоді, коли в психольоґії творців наростає потреба синтези. Цього синтетично-обєднуючого цементу шукають у минулому мистецтві, яке з перспективи віків має замкнену, заокруглену і обєднану цілість. Але передбачити, коли цей поворот має зачатися ніякий критик мистецтва (чи він ходить попід іконами Нац. Музею, чи ні), а тимбільше ліричний тенор з „Нов. Часу“ не може. Потреба повороту мусить вирости в підсвідомості творців. Нині коли наше мистецтво розбуджене до горячкового шукання нових доріг, до засвоєння нових здобутків, коли все наставлене і приготовлене в дорогу вперед, — далекі ще від нас можливість і потреба повороту за синтезою в минуле, бо щойно почалася аналіза. Але й синтеза не завсіди обовязково мусить відбутися на поворотній дорозі, бо здобуті в розвою можливости можуть містити в собі свої власні елементи синтези.

Лишім мистецтву вільний шлях, не обтяжуймо його тягарем наших суспільно-політичних турбот і не ставмо йому апріорних завдань. Сяк чи так воно відібє в собі нашу суспільно-політичну дійсність — не мусить це бути в безпосередній спосіб. Бо мистецтво в першій мірі має інші завдання: впливати на душу само собою і образувати естетичний змисл людини собі лише питомними засобами.

Повторяти пусті патріотичні фрази з вимогами обовязково традиційних познак національности в мистецтві це ломатись в отворені двері, бож мистецтво в ширшому розумінні не може бути не національне, а в тісному розумінні може воно ним стати, але не в сучасних умовинах життя українського народу. Традиція лежить на дні нашої душі, та не раз вона може бути така, що з нею треба боротися, а не її окультурати. Не вимагаймо від мистців, щоби стояли на мілині традицій, бо перед ними і перед нами ще далека дорога до зрівняння з іншими народами. А вимагаймо лише праці та праці творів, а рівночасно даймо їм змогу тої праці, а вони спільними зусиллями створять національне мистецтво. А тенори і галасливі замасковані „національно-творчі“ мистці краще хай не пускають „тумана“ порожними традиційними фразами.

——o——

року сітку, що починаючи з центру (Париж) йде на північ і північ французької провінції. Зїзд, під проводом інж. Заварицького, перейшов при надзвичайному піднесенні всіх делегатів; всі рішення принято одноголосно.

Зїзд засновав централю п. з.: „Український Народний Союз у Франції". До Управи Союзу вибрані: 1) ген. Капустянський — голова, 2) Дубецький — заступник голови, 3) Бойків — організаційний референт, 4) Стасів — референт зовнішніх справ, 5) Кульченко — фінансовий референт, 6. Киселиця — секретар, 7—8. Холан і Недайкаша — члени Управи. До Ревізійної Комісії вибрані: 1) інж. Заварицький, 2. Климів, 3. Пілкович, 4. Трохименко, . 5. Максимів. (У провідних органах є 6 наддніпрянців, 6 галичан та 1 буковинець).

Зїзд одноголосно рішив, щоби „Український Народній Союз" у Франції вступив до „Европейського Обєднання Українських Організацій на чужині". Крім того принято цілу низку постанов організаційного порядку, що будуть подані до відома окремими пресовими комунікатами.

Як воно в дійсности було.

ВИЯСНЕННЯ ДО ПОЛЬСЬКОЇ ВІДПОВІДИ З РОГАТИНЩИНИ.

З фейлетону „Діла" з дня 24 лютого 1932. п. з. „Польська відповідь на українські петиції" (6) довідуємося, які причини зложилися на закриття української прив. гімназії в Рогатині. Для виснення, наскільки та польська відповідь відповідає дійсности, подаю отсе:

У звязку з перерванням телеграфічних дротів у листопаді 1927 р. були арештовані Пилипів і Онуфрик (не Пилипов і Онутрик), одначе з браку якихнебудь доказів по кількох днях їх випущено.

Неправдою є, начеб-то один гімназист (Бігус) виконав акт саботажу 10. вересня 1930 р. в Чорнолозах, рогат. пов., бо по-перше після пожежі в згаданій місцевості були арештовані Богдан Бігус з 6-ма товаришами з Черча, пов. Рогатин, одначе ані один з них не був учнем гімназії і тоді вже з гімназією нічого спільного не мали; по-друге ані одному з них не доказано вини і по двомісячнім слідчім арешті всіх випущено, а прокуратура в Бережанах уморила слідство дня 13/XI 1930 число Ds. 1536/30.

Третій закид, начебто учень VII. кл. Лісовий Андрій з Підгородця писав лист з погрозами, є теж неправдивий, бо Лісовий вже від двох літ до гімназії не ходив, а слідство проти нього по двох місяцях також уморено з браку доказів.

Учень VI. кл. Медвідь був арештований далеко по розвязанні гімназії, так, що його арештування не могло мати в ніякий спосіб впливу на потребу зачинення гімназії.

Величко Ольга, учениця VIII кл. (не учень), була також арештована по розвязанню гімназії вже підчас „пацифікації" за „знайдену" „Сурму", а фактично підсунену (є свідки!). Всіх по кількатижневім арешті випущено на волю, а слідство уморено.

Отже виходить з того, що на таких-то і тим подібних аргументах побудована ціла відповідь на українські петиції...

Хто не платить за часопис, підриває рідну пресу.

Українсько-польська конференція у станиславівського владики.

„Новий Час" (ч. 46. з 2. березня п. р.) приносить зі Станиславова інформації про те, що в суботу, 21. лютого відбулася там у палаті владики Хомишина спільна конференція членів Українсько-Католицької Народньої Партії (УКНП) з представниками польських консерватистів. Споміж поляків мали у конференції взяти участь м. ін. гр. Ст. Лось, гр. Дунін-Борковський, Ян Бобжинський і станиславівський воєвода Ягодзінський. Відповідний реферат мав виголосити редактор „Нової Зорі" д-р Осип Назарук. По рефераті була дискусія. „Новий Час" подає, що споміж станиславівських українських діячів взяв участь у цьому дискусійному вечорі чи конференції д-р Іван Волянський.

Чи справді греко-католицькі богослови „відпали від нації".

Відповідь питомців на прилюдні закиди проти Богословської Академії і її вихованків

(Лист до Редакції.)

В 36. ч. „Нового Часу" появилася стаття п. н. „Тіни единої високої школи в краю", в якій піднесено низку закидів против керманичів і вихованків Богословської Академії у Львові. Найповажнішим по суті закидом було твердження, що нинішні питомці стоять осторонь від усякого національно-громадського життя і відчужуються від народу. Ображені цим закидом наші питомці надсилають нам цього листа, зазначуючи, що „Нов. Час" з якихось причин не хотів його в цілости видрукувати. Тому даємо місце низченаведеній відповіді, стоючи завжди на становищі що „audiatur et altera pars!"

Редакція.

Стоючи на становищі, що не той патріот, хто в усеї сили горлає про свої великі заслуги і хто вміє лише інших критикувати, а той, хто совісно виконує усі обовязки супроти Народу, ми, студенти гр.-кат. Богословської Академії, уважали за невказане афішувати кожне своє діло, яке всетаки є цеголкою, що її ми всі, чи кожний з нас зокрема, докладаємо до будівлі, яка має бути завершенням нашого Ідеалу.

Колиж у „Новому Часі" ч. 36 появилася анонімна стаття п. з. „Тіни Єдиної, Високої Школи в краю" з прилюдними закидами, що могли би пошкодити нам у дальшій праці, ми, свідомі тої ваги праці й кривди, яку заподіяно тою статтею нашій Академії, її проводові та її слухачам, уважаємо обовязком своєї совісти виступити проти такого підривання довіря широких мас українського народу до Академії, її проводу й до нас, майбутніх духових провідників Народу. При тому мусимо виявити деякі свої вчинки для добра Народу, — очевидно не для самохвальби, а на доказ, як дуже згадана стаття „Нового Часу" минається з правдою.

Зі слів: *„Хто сьогодні, відчас неімовірного просто зусилля творчо-національної праці бачив наших питомців деинебудь в читальні, на викладах, в кооперативі, на світських концертах, академіях? Чи знає хтонебудь про працю питомців? Сміло можна сказати, що богослови від Нації відпали: вони не беруть участи ні в студентському, ні в читальняно-просвітянському, ні рідношкільному чи якомунебудь життю"* — відповідаємо:

Якщо хочете знати, Шан. авторе статті, про працю питомців, спитайте людей з Тужилова (пов. Калуш), Бережниці (пов. Калуш), Угринова (пов. Калуш), Оприловець (п. Збараж), Плаучі Вел. (п. Зборів), Давиднача (п. Заліщики), Железова, Підлютого, Щирця, Пустомит, Чернова, Букачовець, Журова, Вишнева, Сусина, Іванівки, Денисова, Скита Манявського, Місток, Лівчиць, Половець, Стрілиськ Нових, Глубічка, Бірок Великих, Микулинець, Золочева, Задвіря, Чагрова й багато-багато інших, — а вони скажуть вам, чи питомці *„від Нації відпали"* і на ваш запит: *„чи знає хто про просвітянську й громадянську працю питомців?"*, гідну вам дадуть відповідь. Якщо схочете докладніше знати про працю питомців — радо подамо вам найточніші інформації.

І від студентського життя ми не відпали, бо нема майже студентської Секції чи Товариства, де не належалиб і не працювалиб студенти-богослови. Для прикладу назвемо Секції студентів у Збаражі, Скалаті, Тернополі, Стрию і т. д. І в часі акад. року беруть богослови участь у студентському житті, як ось участь у недавно влаштованих Академіях і т. п. А що доказує факт, що біля 30 незаможних студентів, наших світських товаришів, харчується від ряду літ постійно поруч з нами в Семинарії? А дальше, як виглядатиме увага автора, що питомці не беруть участи в *„читальняно-просвітянському й рідношкільному життю"* супроти факту, що всі студенти богослови належать до Матірного Товариства „Просвіта" у Львові, працюють у читальнях „Просвіти" по периферіях міста Львова і в інших Товариствах своїх місцевостей та щорічно займаються на провінції і в Семинарії збіркою на „Рідну Школу"! Нпр. цьогорічна наша збірка на провінції принесла суму 3.921 зол.! А хто відгукувся перший поважнішою збіркою, як не львівські питомці, на направу шкід у злемольованому свого часу Акад. Домі (сумою 610.60 зол.)? Тільки, думаємо, вистане щодо праці для Нації, якої не добачує у нас анонімний автор.

Колиж зачеплено внутрішнє життя Дух. Семинарії, то скажемо, що воно дійсно нормується „Правилами для питомців". Передовсім ті є „Правила" спираються на пастирських листах і є апробовані Впрев. Митрополитом Кир. Андреєм. А чиж посміє Шан. автор чи хтонебудь закинути Голові української Церкви, що Він сам не працює для добра Нації й своїх священиків чи кандидатів на священиків від такої праці відтягає?! З уваги на те й вище наведені факти заявляємо, що вирвані з тексту й наведені ad hoc 2—3 місця з „Правил" (що мають разом 51 сторін друку) є нічим іншим, як тільки тенденційним намаганням понизити в очах громадянства нашу одинокову Високу Школу, її керманичів та її слухачів. Пише Шан. автор, що в „Правилах" нема нічого про важне й відповідальне становище нашого священика перед історією Нації. А що означає те місце в „Правилах" (стор. 17), де говориться про священиків-галапасів і пявок, які ссуть найліпшу кров рідного Народу? Або таке речення: *„Добро загальне в повнім значінні того слова єдиним добром кожного питомця зокрема. Добро загальне як Семинарії, так цілої Церкви й цілого Народу лежить у тім, щоби лиш добрі священики виходили з Семинарії"*. (Стор. 50, 51).

Щож до *„взаємного недовіря й загального недовіря до настоятелів"*, то скажемо коротко: Дай Боже, аби в усіх наших виховних заведенях царювало таке взаїмне довіря і така пошана до настоятелів, як у нас!

Мимоходом кажучи, признаємося, що невідомі нам ті „десятки" абсольвентів Богословії, яких не хочуть святити. Те саме щодо скриньки, в яку питомці кидають листи. Просимо провірити, що така скринька є у всіх кат. Дух. Семинаріях, для вигоди самих богословів. Наша Семинарія не є тут ніяким винятком.

Розуміється, що коли булаб заборона належати до „Пласту", коли він існував, то це був би слушний закид; однак ніколи така заборона не вийшла, а навпаки богослови-пластуни, як загально відомо, брали участь у пластових зїздах, таборах і т. д. — та самі влаштовували пластові прогульки, як нпр. остання перед розвязанням У. П. Уладу прогулька на Волинь. Отже де тут можливе відбирання слова чести від кожного питомця, *„що не належить до Пласту"?!* А чи не неприхильність до „Пласту", коли Т-во „Чит. укр. студ. Богосл." дало на Пластовий Дім (16. IV. 1930) 100 зол?

В дальшому застерігаємося якнайрішучіше проти нечуваного, надто вже болючого і зневажливого закиду, начеб то у нас були такі, що слідили своїх товаришів і бавилися у донощиків. Ані один такий факт нам невідомий і цей закид мусимо вважати чисто голословним. Вкінці ще про заведення у будинку Семинарії центрального огрівання. Гроші на це заведення, яке є і гігієнічніше і дешевше від дотеперішнього опалювання Семинарії, пішли — як це з точних джерельних інформацій знаємо — не з наших оплат, ані з Митрополичого Ординаріяту, лише вони придбані за ласкавим порученням Ексц. Митрополита та заходами о. Ректора в Римі. При чомуж тут причеплена церква на Клепарові і що може мати спільного одна справа з другою?

Закінчуючи нашу відповідь, заявляємо прилюдно, що даємо її тільки з власного імпульсу, без нічиїх посторонніх впливів.

Львів, 25. лютого 1932 р.

ЗА СТУДЕНТІВ ГР.-КАТ. БОГОСЛОВСЬКОЇ АКАДЕМІЇ ВИДІЛИ:

Т-во „Читальня укр. студ. Богосл. ім. М. Шашкевича у Львові": *Дядьо Микола*, голова. *Іван Мацієвич* секретар.

Т-во Марійська Дружина у Львівській Дух. Семинарії: *Микитин Юліян* голова. *Вол. Фіголь* секр.

Т-во Кооператива „Визволення" укр. студентів Богословії: *Салагуб Роман*, голова Надз. Ради. *Волод. Жолкевич*, секретар. *А. Трач*, справник.

АРЕШТУВАННЯ БЕЗРОБІТНИХ.

БЕРЛІН, 1. ІІІ. ПАТ. Юрба безробітних добулася вчора до ратуша в Шарльотенбурзі й пробувала змусити урядовців магістрату, щоби дали їм грошеву допомогу. Поліція опорожнила ратуш, арештуючи демонстрантів.

Мистецьке життя.

Школа забавкарського і деревного промислу.

В Яворові коло Львова існує ще з передвоєнних часів школа забавкарського і деревного промислу. Завданням цієї школи була підтримка цього промислу, що існує з дуже давніх часів в доокружному населення. Взагалі Яворів займає в історії українського прикладного мистецтва свою сторінку. Школу з початку підтримував галицький краєвий виділ, а по війні вона була удержавлена. В школі, в середньому, побирало освіту по спеціяльности около 70—100 учнів і мала вона свій гарний будинок і технічне устаткування. Тепер школу цю ліквідують. За 2 роки її не буде, а перший рік звичено цього року. Між іншим, значіння такої школи має першорядне значіння в культивуванню народнього мистецтва і при добрій організації вона могла би себе з пихвишкою оплачувати, та коли в школі почалося насаджування чужої народньої культури — вона стратила питомий український характер і мистецький зміст, а з цим і попит.

Українське мистецтво в Парижі.

В галерії Зака в Парижі від 12—26. лютого виставляють свої твори мистці Василь Перебийніс і Мик. Кричевський. Перший виставив переважно Натір морт, а другий пейзажі з Підкарпаття.

Українське мистецтво в Москві.

Сергій Сильванський, видатний дослідник українського екслібрісу — прочитав в Москві на зборах Т-ва Прихильників Книги цікавий доклад про екслібріси знаменитої нашої граверистки Олени Сахновської. Вона виконала 12 екслібрісів, з яких останній Яр. Стешенкові є в своїм роді шедевром. Доклад буде надрукований.

Мистецький журнал на Україні.

В Харкові почав виходити мистецький журнал „Образотворчий фронт", присвячений українському пластичному мистецтву: малярству, графіці, різьбі і архітектурі. Це є перший фаховий мистецький журнал за увесь час революції, а останнім таким журналом було у Києві „Сяйво" ще перед війною.

Керенський про Дніпрельстан.

„Ілюстровани Курер Цодзенни" опублікував статтю б. премієра тимчасового російського уряду Керенського під заг.: „Всі ми жертви пятилітки". Стаття осуджує більшовицьку пятилітку й визнає її спричинником світової кризи.

Окремий уступ цієї статті присвячений тзв. Дніпрельстанові, настільки цікавий, що наводимо його дослівно:

„Дніпрельстан, гордість сталінізму під оглядом промисловости, це **найбільше джерело енергії на світі.** Його будова коштувала 200 міліонів золотих рублів. Але з хвилиною, коли будова буде закінчена, що за пляном має статися в 1933 р., тоді ледви десяту частину його енергії можна буде використати. Бо нема зовсім тієї велитенської промисловости та тієї фантастичної залізничої сітки, яких треба, щоби використати цю скількість енергії, на яку розрахований Дніпрельстан. Щойно за 30 літ, як вирахували техніки, можна буде використати вповні цю електричну централю, отже щойно за другого покоління настануть обставини для продукції, яка відповідала би дійсним потребам країни. А до тієї пори, як додають самі американські інжинири, що будують цю велитенську централю, її машини будуть правдоподібно настільки перестарілі, що треба буде їх змінити та перебудувати греблі. Для народньої господарки Дніпрельстан є пасивною позицією".

—o—

Дальш подвиги почтово-поліцийної цензури.

Авторські і рецензійні примірники книжок — затримані цензурою.

З початком лютого ц. р. вийшов у Відні ювилейний Альманах тамошньої „Січі", найстаршого українського студентського Товариства. Наголовок книжки: „Над синім Дунаєм", — її редакторами були д-р Остап Грицай і Теодор Марітчак. Перший, ще брошурований, примірник тої книжки, вислано ще 9. II. ц. р. през. Юліянові Романчукові. 25. і 26. лютого, так само порученими посилками, післано по одному примірнику двом членам редакції „Діла" — як примірники авторські (у тій книжці є і їхні спомини, як колишніх членів віденської „Січі"). Одночасно вислано книжку й під іншими адресами, м. і. рецензійні примірники, — разом 42 примірники. **Досі ні один із згаданих адресатів не дістав своїх книжок,** дарма, що прийшов уже з Відня лист у цій справі, датований 28. лютого.

Тут треба зазначити, що на зміст тої книжки, обему 12-ти аркушів друку, складаються у великій більшості статті до історії Товариства і спомини старших і молодших „січовиків". Лише невеличка частина Альманаху заповнена віршами й дрібними оповіданнями (О. Грицая, О. Кобилянської, В. Пачовського та інших). Авторами історичних нарисів і споминів є м. і. д-р М. Кордуба, І. Кедрин-Рудницький, пок. д-р І. Куровець, д-р Л. Мишуга, д-р І. Німчук, д-р І. Федів і інші. Навіть, колиб у якихось віршах чи нарисах в Альманаху були деякі зворотки „нецензурні" з погляду львівських практик, то цілий характер книжки наскрізь памятково-історичний і нічого „протидержавного" у собі не має. А вже зовсім незрозумілою річчю є затримання у „чорному кабінеті" на львівській головній почті чи у цензорському (пресовому) відділі львівської дирекції поліції (городському старостві) присланих порученою посилкою авторських і рецензійних примірників, не призначених для продажі. Отже навіщо робити такі „цензорські" історії?!

Відгомін загального перепису населення з грудня 1931 р.

Спростування Львівського Воевідського Уряду.

Відповідальний редактор нашого щоденника дістав з Львівського Воевідського Уряду цілу низку спростувань до дописів з місць, опублікованих свого часу в „Ділі" на теми перепису населення та переписних практик. Ці спростування попереджені таким письмом: „Дотично нотаток, опублікованих у чч. 285, 288, 291, 293 з 1931, а також у чч. 1, 4, 8 з 1932 щоденника „Діло" під назвою „З конскрипційних практик", або „Конскрипція має дати правдивий образ" Воевідський Уряд просить на основі § 19 пресового закону з 17. XII 1862 Дн. п. н. Ч. 6 з 1863 р. помістити в найближчому числі повищого щоденника у спосіб ідентичний як щодо місця, так і щодо друку з тим, в який видруковані повищі нотатки, залучені спростування. За воеводу: Квасневскі".

I.

Дотично нотатки, поміщеної в ч. 285. з 19/12. 1931. п. наг. „Конскрипція має дати правдивий образ..." (Самбірщина):

Неправдою є, щоби списові комісарі не виповнювали докладно списових формулярів, а особливо рубр. II (матірня мова), натомість правдою є, що провірка списових аркушів, як також провірка праці списових комісарів, не подала ніяких відемних завваг в тому напрямі. В часі цілої списової акції, як також по скінченні спису, не наспіла ні одна скарга до властей на поступки списових комісарів, а особливо ніхто не звертав уваги на факт, щоби списові комісарі не виповнювали рубр. II. (матірня мова) списового аркуша. Автор повищої нотатки не подає також ані одного конкретного факту на підтримку закиду щодо недокладного нібито виповнювання списових формулярів.

Дальше неправдою є, щоби списовими комісарями в самбірському повіті були виключно поляки і то вчителі чи гімназійні або семинарійні ученики, натомість правдою є, що поруч списових комісарів поляків було в самбірському повіті 111 (словами: сто одинацять) комісарів української національности, а в одній тільки громаді Пенвни було занятих у характері списових комісарів трьох українських студентів. Функції списових комісарів сповнювали також усі майже українські вчителі. В цілому самбірському повіті списовим комісарем не був ані єдин гімназійний ученик, а єдино в м. Самборі було занятих 12 учеників учит. семинаря.

Правдою є, що двомовні аркуші, оскільки дотичний списовий комісар не знав української мови, а особа, що вписувалась, не виповнювала сама списового аркуша, виповнювано по польськи, — але такий поступок не був суперечний з постановою параґр. 5 розпорядку Ради Мін. з 2/9. 1931. в справі переводження другого загального перепису населення (Д. У. Рп. П. Ч: 80 поз. 629), згідно з яким двомовні формулярі могли бути виповнювані в польській або українській мові.

Неправдою є, начеб-то перед списом населення самбірський староста повчав списових комісарів, що відповіді навіть на двомовних формулярах слід виповнювати в польській мові, як мові урядовій, що урядовці львівського Воевідського Уряду і Головного Статистичного Уряду у Варшаві не знають кирилиці, що списові комісарі, як матірню мову, мають вписувати руську мову, а не українську та що староста навіть дивувався, що в списових формулярах вміщено рубрику „українська" мова, замість руська. Натомість є правдою, що інструкторські курси для списових комісарів як у місті Самборі, так і в повіті, переводив не староста, але повітовий списовий референт по думці дотичних списових інструкцій, а твердження, начеб-то поручав виповнювати двомовні формулярі виключно по польськи, є неправдиве. Про те, що нібито списовий референт твердив, що у львівському Воевідському Уряді, чи то теж Головнім Статист. Уряді урядовці не знають кирилиці, не було цілковито мови. Неправдою є також, щоби повітовий списовий референт висказував колинебудь своє здивування чи то погляд, що в рубр. II. списового аркуша „А" повинна бути поміщена тільки мова „руська", а не „українська". Натомість правдою є, що згідно із змістом рубрики II пояснював, що списовий комісар має вписати в тій рубриці таку мову, яку йому подасть, як свою матірню мову, списувана особа.

II.

Дотично нотатки, поміщеної в ч. 288 з 25/12 1931 р. п. заг. „Конскрипція має дати правдивий образ..." (Ярославщина):

Неправдою є, начеб-то списовий комісар у Ричковій Волі Малець Тома грозив особам, що домагалися двомовних аркушів, що коли хтось не виповнить аркуша по польськи, підпаде під доразовий суд і одержить 10 літ тюрми, а коли селяни тих застрашувань не злякалися й „українську" мову вписували як матірню мову, Малець мав висказатись, що ті аркуші перепише дома. Натомість правдою є, що Малець виповнював формулярі по польськи, що не суперечить постановам параґр. 5. розпорядку Мін. з 2. вересня 1931. р. в справі переводження другого загального спису населення (Д. У. Рп. П Ч. 80 поз. 629)., згідно з якими списові формулярі можуть бути виповнювані в польській або українській мові, одначе рубрики формулярів, особливо рубрику „матірня мова", виповнював згідно із зізнаннями списуваних осіб, не вживаючи при тому ніяких погроз, таксамо не говорив, що аркуші перепише дома.

Правдою є також, що за Мальцем, який виконував функції списового комісаря, ходили постійно молодики, провірюючи його працю, роблячи уваги, чому виповнює списові формулярі по польськи і чому Мальця, як поляка, призначили списовим комісарем. Вкінці правдою є, що на Мальця виконано опісля, коли по укінченні списової праці вертав домів, підступний напад і його побито, а з тої причини проти справників провадиться в окружнім суді в Перемишлі доходження за злочин з параґр. 190. к. з.

III.

Дотично нотатки, поміщеної в ч. 291 з 29/12 1931 р. п. заг. „З конскрипційних практик" (Березівщина):

Неправдою є, начеб-то списові комісарі в Павлокомі мали тільки польські списові формулярі та що усунено представника громади від асисти при списовім комісарі, натомість правдою є, що навіть у чисто польських громадах списові комісарі мали двомовні списові формулярі і що на зарядження березівського старости приділено в кожній громаді до помочи списовому комісареві по одному членові громадського представництва, а начальний списовий комісар з Динова Лукасевич усунув в громаді Павлокома тільки непокликані особи, що громадились по домах, а які підчас повнення функції списових комісарів робили різні уваги і перешкоджували і в праці.

МОРСЬКІ СИЛИ БІЛЯ ШАНГАЮ.

ПАРИЖ, 1. III. ПАТ. На основі інформацій французької преси морські сили в порті Шангай є такі: Франція один кружляк і одна канонірка, Італія 2 кружляки, Злучені Держави 11 кружляків, 11 контрторпедовців і один транспортовий корабель, Вел. Британія 3 кружляки і 2 контрторпедовці, Японія 8 кружляків, 1 канонірка і 28 контрторпедовців.

—o—

ПРОГОЛОШЕННЯ МАНДЖУРСЬКОЇ ДЕРЖАВИ.

МУКДЕН, 1. III. ПАТ. Сьогодні проголошено формально незалежну манджурську державу. Є вивішено національні 5-барвні хоругви. [illegible] вий уряд обійме формально влад[illegible] Чан-чов.

ЗІ СЕНАТУ.

Позавчорашнє засідання сенату мало політичну сензацію. На ньому сен. Богушевський заявив, що виступає з ББ. Рівночасно виступив із дуже гострою критикою уряду, правління називав обшарницьким. За це почулися в його сторону оклики: Він збожеволів! Комуніст!

Вчорашнє засідання сенату відбулося вже спокійно. Полагодили бюджет президії ради мін., законодатних установ і приступили до нарад над бюджетом міністра освіти.

У дискусії сен. **Кісілевська** жалілася на переслідування українського шкільництва. Український Клюб не просить ласки, а справедливого трактування української освіти. Про український університет у Польщі забули.

Маршал прикликав бесідницю до порядку за критику поведінки війська й адміністрації підчас „пацифікації".

БАЖАННЯ ЯПОНІЇ.

ПАРИЖ, 1. III. ПАТ. Воєнний кореспондент одного париського часопису мав розмову з Матсуокою, до недавна губернатором південної Манджурії, висланим до Шанґаю. Матсуока заявив між іншим, що Японія ніколи не згодиться на інґеренцію держав у Манджурії. Є це справа виключно між Японією та Китаєм. Зате в Шанґаю ситуація інакша. Японія закликає держави управильнити справи Шанґаю й має тільки одно бажання: занехати воєнні ділання, оскільки китайські відділи відступлять достаточно далеко від міжнародньої концесії.

ЯПОНІЯ ПРИНЯЛА ФРАНЦ. ПРЕДЛОЖЕННЯ.

ТОКІО, 1. III. ПАТ. Японія приняла оконечно предложення французького делеґата в Раді Л.Н. Поль Бонкура в справі полагоди японсько-китайського конфлікту.

ЯПОНІЯ ЗАДУМУЄ ЗАНЯТИ ВЛАДИВОСТОК.

ПАРИЖ, 1. III. ПАТ. Французька преса обговорює дальше радянсько-японські взаємини на Далекому Сході. Лівицевий „Ле Суар" стверджує, що невдоволення Москви зростає. Японський генеральний штаб не тільки панує в цілій Манджурії, але й задумує заанектувати цілий китайський схід, що находиться почасти під радянською контролею. Зачувати, що Японія на випадок конфлікту з Радянщиною має намір заняти Владивосток, а це запевнило би їй операційну базу проти летунських ескадр Зєдинених Держав.

КИТАЙЦІ КИНУЛИ ШАНҐАЙ.

НЮ-ЙОРК, 1. III. ПАТ. Тутешнє морське міство одержало вістки, що китайці після заг. наступу японців уступили сьогодні рано зі Шанґаю.

ОСТАННІ ВІСТИ

ЕМЕРИТАЛЬНИЙ ЗАКОН УХВАЛИЛИ.

У вівторок на засіданні сойму відбулося голосування над емеритальним законом. Закон приняли в 2. і 3. читанні голосами урядової більшости. Клюб Народови не взяв участи в голосуванні, а лівиця вийшла зі салі.

Тому маршал зняв із денного порядку найближчу точку, себто закон про додаткові кредити на фонд безробіття. Наради перервали. Ціле засідання тревало 5. хвилин.

Найближче засідання в **понеділок 7. березня**. Після засідання марш. Світальський візвав послів, щоби пильніше ніж досі працювали та не абсентувалися на пленарних засіданнях.

ДЕМОНСТРАЦІЙНИЙ СТРАЙК М. СЛУЖБОВЦІВ.

1. березня згідно з ухвалою нач. ради союзу самоврядних службовців відбувся у Варшаві демонстраційний 1-денний страйк. Страйкували всі маґістратські службовці та робітники м. підприємств. Всі бюра м. адміністрації станули. В год. 11. передполуднем вилучили електричну струю, тому трамваї станули на місті. Це тревало пів години. Потім рух трамваїв і автобусів відбувався правильно.

З провінції прийшли вістки, що 1. березня страйкувало для демонстрації ок. 100 міст у Польщі. Цей страйк тревав годину.

Страйк у Львові.

У Львові міські службовці уладили 2-год. страйк. У рат. салі відбулося віче при участи ок. 800 осіб. Ухвалили резолюцію, що солідаризуються з м. службовцями у Варшаві, які застрайкували, щоби заманіфестувати своє становище з огляду на загрожене істнування самоврядних службовців.

ПІЛСУДСЬКИЙ ВІДІХАВ ДО РУМУНІЇ ТА ЄГИПТУ.

У вівторок букарештенським поїздом через Львів поїхав марш. Пілсудський до Румунії. Подорож обраховано на 6—7 тижнів. Після кількатижневого побуту в Румунії відіде кораблем до Констанци, а відтам до Яфи й Олександрії.

ЗІ СПОРТУ.

Гаківка.

СТРИЙ. Стрий — Сокіл (Дрогобич) 5:3 (3:0, 1:3, 1:0).

ВІДГУКИ ДНЯ.

Часописні болячки.

Нераз завидував я тим людям, які мають знайомих по кіосках. Підходить такий щасливець до будки і:

— Дєнь добри, пані Антоньова.

— Шановане пану радци.

— Маєте осьтут 50 грошів за тамте, а тепер беру „Слово", два „Кур'єри", „Поранну" і „Век".

— А коли назад, пане радцо?

— По обіді, Антоньова. Марися віднесе.

А я?! Цілих 25 грошів за один часопис.

Нераз завидував я... Ніяк не міг відважитися запропонувати власникові кіоску, чи трафіки пять грошів за прочитання часопису. Гризла мене ця боязкість, хоч вона така типова для українця під чужим пануванням.

Аж нині збувся гризні.

Бачу: всі польські часописи, без ріжниці віри, переконання і грошевих джерел, заявили, що визичування часописів з кіоску чи з трафіки уважають за ошуство.

Це значить:

— Дєнь добри, Антоньова. Г... Слово", два „Кур'єри", „Поранну" і „Век".

А з боку хтось почув і:

— Поліція-а-а!

Пан радца і пані Антоньова мандрують на комісаріят.

Прочитавши заяву польських часописів пішов я до нашої адміністрації питатися, чи не доберуть булоб і українським часописам зробити те саме. Адже не без того, щоб і їм не верталися прочитані примірники.

Представники адміністрації тільки руками махнули.

Ми вже на те і не дивимося. Але є інші болячки...

Розумію. В польських касинах люди сходяться на те, щоби поговорити, розважитись, а по наших „Бесідах", „Родинах" чи як там ще, то тільки на те, щоби вичитувати часопис від першої статті до анонсів і назад. Ця солідність у читанні дуже приємна для редакції, зате дуже прикра для адміністрації. Адже не буде член українського касина передплачувати часопису задля паперу!

Що робити?

Одинока рада — викинути з українських касин українські часописи!

Очевидно: українські часописи, видавані за українські гроші...

Галактіон Чіпка.

НОВИНКИ

— **Українська робітня футер Юліяна Глушевського, Львів, вул. Коперника 16. II. пов. Тел. 54-46.** 792—?

— **Магазин постелі Р. Джала, Львів, вул. Хорущина 5.** (біля кіна „Аполльо") поручає по найнижчих цінах, ковдри, матераци і постіль. Переробляє ковдри по 6 зол., матераци по 8 зол. 786 56—100

— **Вечерниці Червоної Калини.** Як довідуємося, на вечерниці Червоної Калини, що відбудуться в салях Народнього Дому 5. березня ц. р., Комітет, з огляду на ощадність, окремих запрошень не висилає. Карти вступу дістають місцеві в адміністрації Черв. Калини, Підвалля 7. III., кожного дня між год. 10—14 і 17—19, замісцеві в дні вечерниць, між год. 18—21, при касі. 3-3

— **Після 7 років сконфіскували книжку.** 30. січня ц. р. львівський суд сконфіскував драму „Софія Галечко" Угрина-Безгрішного, не зважаючи на те, що вийшла вона друком ще в 1925 році і на основі дозволу львівської поліції пройшла майже на всіх сценах Галичини. Суд оправдує свою постанову обвинуваченням автора, що він вклав у драму українські самостійницькі й націоналістичні кличі та погорду до одноцілости польської держави, а це признає суд провиною з 65 §.

— **Львівський банк під захистом поліції.** Вчора в 9. год. ранку дирекція Банку Краєвого Господарства у Львові повідомила поліцію про крадіж кількох тисячів долярів із банкової каси. Розвідчики поліції обсадили негайно банк, зачинили ворота будинку та задержали всіх присутних: урядовців і інтересантів до переслухання. Вислід слідства поліція та дирекція банку покищо затаїли. З подробиць крадежі відомо стільки: Перед 9. год. ранку при віконці головної каси ждали інтересанти. Касієр відійшов на хвилину від віконця, щоби перечислити суму, яку взяв із рук кліента. Біля касового віконця стояла касетка з кількома тисячами долярів. Коли касієр вернув до віконця доглянув, що з касетки пропало кілька вязанок долярових банкнотів. Після крадежі спричинник кудись зник. Покищо не відомо точно, кільки саме долярів забрав відважний злодій.

— **Морози на Кримі.** У 2-ій половині м.м. настали на Кримі великі морози, а це велика рідкість у цій теплій країні. Морози доходили до 18 ст. Реоміра. Пасажирські кораблі не могли добитися до берегів Керчу, бо пристань замерзла. З огляду на ожеледя на Кримі перервали автовий звязок купелевих місцевостей.

— **Із краєвої хроніки.** Село Мізюринці на Кремінеччині переходить із православя на греко-католицький обряд, бо православна консисторія не позволила співати в церкві українських пісень. — За зневагу адміністрації засудив суд у Галичі на три тижні тюрми Івана Корчинського. — Поляки Скалата приготовляють відкриття дітечого захисту; мають уже будинок і 57.000 зол. готівки. — На львівському двірці виловили вчора 46 подорожних „зайцем". З 43-а списали протокол, а трьох І. Ратушія, Т. Заблоцького та М. Стефаника примістили у „Бриґідках". — У Ярославі помер у лічниці лещатар Б. Бучковський, який впав підчас їзди. — Перед найвищим судом у Варшаві програла львівська громада процес із 6. директором міських театрів і мусітиме повернути йому 137.000 зол. коштів. — Одного мешканця Левандівки (передм. Львова) арештували під замітом знасилування Марії Грицьків із Ожидова, золочівського повіту. — На краківській вулиці Львова невідомий грабіжник вирвав течку з рук Ф. Гайтайнера; в течці було 30 зол. — Службовики львівського маґістрату страйкували вчора від 13—15 год., щоби заманіфестувати свою солідарність з протестаційною акцією проти обмежень для самоврядування.

— **Альохин у Парижі.** Світовий мистець шахової гри Альохин грав учора в одній з париських гостинниць 60 партій одночасно з таким вислідом: 37 виграних, 6 програних, решта реміс ові.

— **Джосефіна Бейкер** виступить у головній ролі штуки С. Бенелія, автора „Бенкет глумливих" на дошках одного театру в Мілянї. Опісля обіде Джосефіна Бейкер більші европейські столиці з власною театральною трупою.

— **У кількох словах.** З нагоди свята Гетого в Італії вийде твір його батька Івана „Моя подорож по Італії" — досі недрукований — накладом Академії Наук. — Сина Ґандія Давидаса засудили на 6 місяців тюрми.

— **Смерть від кишенкового годинника.** Істнують дорогоцінности, що приносять чимало лиха своїм власникам — впевняє леґенда. Доля англійця Джона Асґарда доказує, що лихо звязане з якимсь предметом має якусь зовсім природну причину. За ціну 8.000 лірів він купив у Неаполі старовинний годинник із 17 ст. Про годинник кружляв переказ, що він став причиною смерти своїх попередних власників, але англієць не зважав на це. Три тижні носив новокуплений годинник у кишені камізельки, занедужав на шлунок і помер. Його друзі пригадали собі переказ про годинник і покликали знавців, щоби перевірити свої здогади, що справді годинник був причиною недуги та смерти приятеля. Годинник розібрали на частини та знайшли чотири маленькі кристали, а хемічні досліди виявили, що вони радіоактивні. Проміні цих кристалів захованї в годиннику вбили англійця Асґарда так, як вбили попередних власників годинника. Можливо, що в 17 ст. знали вже про радіоактивні мінерали та їх убийчі проміні, а хтось злосливий свідомо вложив кристали в годинник, щоби вбивали його сучасників та людей що житимуть кілька століть від смерти злочинця.

— **Нині вечерниці „Цвіркуна"!** Вечерниці „Цвіркуна", що відбудуться сьогодні в салі Ремісничої Палати (вхід від вул. Костельної ч. 8), заповідаються як першорядна атракція цьогорічних мясниць. Добірний і дешевий буфет під управою пань. Багато несподіванок. У програмі година радієвої авдиції в пародії пера Р. Сливки. Початок вечерниць в годині 21. вечором. Вступ 3 зол., для студентів 1.50 зол. Саля освічена рефлекторами. Дохід призначений на підтримку постійного театру у Львові.

— **З Українського Лікарського Т-ва.** 4. ц. м. в домівці Т-ва при вул. Костюшка 5, I. в год. 19. відбудеться відчит д-ра О. Береста „Отроєння оловом у світлі нових дослідів".

З кіна.

Кіно „Коперник" і „Марусенька": „ПЕРЕМОГА ЖІНКА - ШПИГУН".

Море, кораблі, підводні човна, воєнні приготування та бої, врешті улюблений фільмовий мотив: жінки-шпигунки. Боротьба англійських і німецьких старшин; англійська фільма змальовує своїх ворогів усіма симпатичними рисами. Це дуже інтеліґентний „підхід", бо переможці лиш один лавровий листок більше. І ми теж, разом із героєм фільми англійцем готові закохатись у гарній шпигунці, що з любови до батьківщини йде на певну смерть. Фільму заборонили в Німеччині з огляду на легко тенденційне закінчення, що згадує про вину німців.

Подяка б. посла Вислоцького.

Цією дорогою прилюдно складаю щиру подяку Вп. П. д-ру Ст. Шухевичеві і пос. д-ру Ст. Білякові за світлу оборону в мому політичному процесі за державну зраду у Львові, що тривав від 22. до 27. лютого. Зокрема складаю подяку пос. д-рові Білякові, який безінтересовно поніс стільки труду коло моїх судово-політичних справ як на Волині, у Варшаві, так і у Львові. Складаю щире українське „Спасибіг" Вп. Паням в Золочеві за поміч у харчах за час річного мого перебування в тамошній тюрмі. Вкінці складаю щире „Спасибіг" громадянству Брідщини за співчуття, яке виявило мені підчас мого перебування по ріжних тюрмах, як і підчас розправи. Передовсім я глибоко зворушений, що на мою розправу приїхало багато громадян з Брідщини, а саме селян, студентів та інших, щоби по 19 місяцях розлуки мене привитати. Не забуду ніколи і цеї хвилі, коли громадяни Брідщини мене так щиро витали на стації Броди, коли мене по Берестю перевозили на Волинь на судову розправу. Тими всіми доказами співчуття додали мені сил витрівало перебути лихо, щоби знову стати до праці для свого Народу.

Львів-Бригідки, 27. II. 1932.

Олександер Вислоцький.

—o—

Літературний куток.

БОЙ-ЖЕЛЕНСЬКИЙ ПРО Ф. ВІЛЬОНА.

Рекорд театральної каси у Львові. Театр „Ріжнородностей" тріщить; роздягальні не приймають одягів. Що це за вистава? Бой-Желенський приїхав із Варшави з відчитом про Вільона. Якби він оголосив, що говоритиме про майоліку або сліпу кишку, авдиторія була би не менша. Всі прийшли поглянути на найпопулярнішого нині польського письменника серед „тих вищих 10.000" інтеліґенції зацікавленої літературою.

Назвав Бой цей відчит вечором сліз і сміху. Бо таке й було життя Вільона — цього першого великого французького поета — злодія, вломника, гольтіпаки, паливоди та розпусника. Нині Франція підготовляє ювилейні роковини поета сумної слави. Саме там, де він доконав свого першого влому, зовсім випадково, Комітет не знаючи про це, вибрав місце на його памятник. Вільон перший у черзі тих великих революційних поетів, що обновили модерну поезію. Він зриває із традиційними загальними сюжетами і пише про себе, живо, безпосередньо, кровю серця. Навіть тоді, коли жде смертного присуду, що кілька разів повис над ним як меч Дамокля, складає присвяти своїм другам-побратимам і любці. Його злидение життя — наслідок страшних обставин виховання. Французька література у противлежності до польської, що має здебільша своїми представниками людей „шляхоцької" кляси, завдячує свій найкращий розквіт письменникам низького походження: Вільон, Рабеле, Руссо, Дідро, Бомарше, Верлен, Рімбо, Бальзак, Боллер це бунтарі, що вийшли з низів. Бой-Желенський закінчив відчит веселою заміткою, які клопоти мали би польські професори, якби мали такого великого письменника: як мусіли би його вибілювати та обмивати, щоби впустити його до святині літератури.

м. р.

Дописи.

ЛЬВІВЩИНА. **(За будову дому чит. „Просвіти" в Голоску Великім).** В неділю 28. II. відбулися загальні збори чит. „Просвіти" в Голоску Вел. біля Львова в домі п. Андрія Сарабая. Делегатом філії був п. Березицький. Збори вибрали головою читальні знову п. Михайла Дуброву. Нововибраний виділ має перед собою нелегку задачу: довести до збудування власного дому читальні, такого необхідного в Голоску, що — як мало яка інша місцевість — загрожене наступом польонізації. Віримо, що спільними зусиллями виділу читальні і її ідейних членів поведеться ще в цьому році перевести будову дому читальні, в якій найде приміщення і т-во „Сокіл" (голова п. Володимир Ратушний). Щасть, Боже!

ЧОРТКІВЩИНА. **(Перед процесом УВО в Чорткові).** Небавком почнеться в Чорткові процес проти 11 молодих селян, підозрілих у приналежности до УВО і підпалах стирти збіжа в Шупарці, пов. Борщів (власність гр. Голуховського) та стирти збіжа в Новосілці Костюковій, пов. Заліщики. Головним обвинуваченим є Онуфрій Шиманський з Новосілки Костюкової, а дальше Галушка Павло, Залатський Павло, Гринчук Михайло (всі три зі Сковятина, пов. Борщів), Лучик Іван і Боднар Данило (з Шупарки), Дутка Семен, Кривий Асафат, Чаплюк Василь і Байдюк Яким (з Волковець, пов. Борщів) та Зарицький Ілько (із Сапогова, пов. Борщів). Усі 11 обвинувачені сидять в чортківській тюрмі від половини вересня м. р. Слідство в цій справі вів суддя окр. суду в Чорткові Стошек.

Ширіть наш часопис!

ШАХИ.

Лігові змагання за мистецтво

По змаганнях, розіграних минулої неділі, Т-во Українських Шахістів займає перше місце. До кінця першої тури залишаються ще два мечі: Т. У. Ш. грає в неділю 6. березня (в 4. год. попол. в кав. „Севіль") з Гетманом, а дня 13. березня з Жид. Прив. Уряд. Гелм, другий в табелі, має перед собою слабших противників, зате здобув два пункти менше, ніж Т. У. Ш.

В мин. неділю Гетман переміг Військових ріжницею лиш одного пункту ($5^1/_2:4^1/_2$). Сензацією дня була програна сильного Клюбу Жид. Прив. Ур. з Чорними. Несподівані були також деякі вислідн в поодиноких стрічах цих змагань, пр. мистець Г. Фрідман, що грає тепер у Ж. П. У., програв свою партію з найслабшим змагуном Чорних.

Стан турнірової табелі по 7-ій рунді розгривок такий: Т. У. Ш. 42 п., Гелм 40 п., Жид. Пр. Ур. $38^1/_2$ п., Чорні $33^1/_2$ п., Гетман $28^1/_2$ п., Л. К. Ш. $23^1/_2$ п., Рекорд 23 п., Військовий Кл. Шах. 21 п., Т. Шк. Люд. $18^1/_2$ п.

Турнір за мистецтво Т. У. Ш.

У вівторок 8. березня починається турнір за мистецтво Т. У. Ш. у його домівці („Бесіда", Рутовського 22, І). Зголошення приймає скарбник Т. У. Ш. Я. Шевчик у пятницю від 7.30—9. год. вечором. Переможців у цьому турнірі ждуть гарні й вартісні нагороди. Вписове до турніру 4 зол.

—o—

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ.

ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ ВІСТНИК. Р. XXXI. Книжка III. Березень 1932. Зміст: Прийдешнім. — З циклю „Залізо". — Кулак. — Руда Барбара. — Четверта „руська" літературна мова. — У визволеному Києві. — Нова повість про Гуцульщину. — Національна пісня. — Фашистівська Італія. — Війна та політика. — Картки з нотатника. — Франц Йосиф Гайнд. — Привітання життя. — З совітської гумористики. — На манівцях релігійного фанатизму. — Про актуальні річи. — З пресової фільми. — Бібліографія.

ДЗВІНОЧОК, часопис для українських дітей. Ч. 3. Березень 1932.

СОКІЛЬСЬКІ ВІСТИ, орган українського сокільства. Р. V. Ч. 1. Лютий—березень 1932.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 1 III. 1932 р. за масло експортове та десерове пріма 3·80 зол., за літру молока 23—24 сот., літру сметани 1·20 зол., кг. [illegible] 4·90.

ОГОЛОШЕННЯ